

Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om försäljning av fyrverkeriartiklar till konsumenter

Brandfarliga och explosiva varor

Statens räddningsverk meddelar föreskrifter och allmänna råd inom följande lagstiftningsområden:

- Allvarliga kemikalieolyckor
- Brandfarliga och explosiva varor
- Civilt försvar
- Ordning och säkerhet
- Räddningstjänst och förebyggande åtgärder enligt lagen om skydd mot olyckor
- Teknisk kontroll
- Transport av farligt gods

Beställningsadress
Norstedts Juridik AB
Kundservice
106 47 Stockholm

Telefon
08-690 91 90
Fax
08-690 91 91

E-post
kundservice@nj.se
Internet
www.fritzes.se

ISSN
0283-6165

Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om försäljning av fyrverkeriartiklar till konsumenter;

beslutade den 29 september 2008.

Följande allmänna råd ansluter till lagen (1988:868) och förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor samt till Statens räddningsverks föreskrifter och allmänna råd (SRVFS 2006:10) om förvaring av explosiva varor.¹

Dessa allmänna råd avser försäljning av fyrverkeriartiklar till konsumenter och förvaring i samband med försäljningen. De termer och uttryck som används i de ovan nämnda författningarna har samma betydelse i dessa allmänna råd.

Allmänna råd har en annan juridisk status än föreskrifter. Allmänna råd är inte tvingande. Deras funktion är att förtydliga innebörden i en lag, i en förordning eller i myndighetsföreskrifter och att ge generella rekommendationer om deras tillämpning.

Allmänna råd är markerade med grå bakgrund.

Statens räddningsverk

ELISABETH SÖDERBERG

Christer Strömgren
(Avdelningen för olycksförebyggande verksamhet)

¹ SRVFS 2006:10 ändrad genom SRVFS 2008:4.

Definitioner

I dessa allmänna råd används följande termer med angiven betydelse.

<i>Ambulerande försäljning</i>	Försäljning utan en fast försäljningsplats. Försäljningen flyttas mellan olika platser som exempelvis marknader eller andra tillfälliga arrangemang. Försäljningen har inte koppling till någon butik i närområdet.
<i>Brandcell</i>	Utrymme i byggnad som är avskilt på sådant sätt att en brand där kan hindras från att sprida sig till ett annat utrymme i byggnaden under en viss tid.
<i>Butik</i>	Lokal där det bedrivs försäljning året om och med fasta öppettider.
<i>Container</i>	Fraktcontainer i stål.
<i>Försäljningsplats</i>	Plats inne i en lokal där fyrverkeriartiklar säljs.
<i>Förvaringsföreskrifter</i>	De bestämmelser som finns i Statens räddningsverks föreskrifter och allmänna råd (SRVFS 2006:10) om förvaring av explosiva varor.
<i>Gångväg till utrymningsväg</i>	Vägen (sträckan) från en plats i en lokal som leder fram till en utrymningsväg.
<i>Lagerutrymme</i>	Förvaringsutrymme för fyrverkeriartiklar där ingen försäljning förekommer.
<i>Lättantändligt material</i>	Material som kan antändas av en öppen låga eller gnista, exempelvis papper och textil.
<i>Riskgrupp</i>	Indelning av explosiva varor enligt Statens räddningsverks föreskrifter och allmänna råd (SRVFS 2006:10) om förvaring av explosiva varor, bilaga 1.
<i>Svårantändligt material</i>	Material som inte av sig själv förmår brinna vidare i luft sedan upphettningen avlägsnats.
<i>Utrymningsväg</i>	Dörr eller port som leder direkt till det fria, eller till trappa eller korridor inom en egen brandcell som leder till det fria.

Allmänt

Fyrverkeriartiklar kan orsaka svåra skador, både på människor och på byggnader, om de antänds och brinner på ett okontrollerat sätt eller hanteras felaktigt och ovarsamt. De ska därför skyddas så att de inte värms upp eller antänds om en brand eller någon annan olycka uppstår i närheten. Även omgivningen måste skyddas om en brand uppstår på en försäljningsplats eller i ett lagerutrymme där fyrverkeriartiklar förvaras.

Fyrverkeriartiklar ska hållas under ständig uppsikt och vara åtkomliga endast för försäljningspersonalen, vilket medför att försäljningsplatsen inte får lämnas obemannad. På försäljningsdisken eller på ställen som är åtkomliga för andra än personalen får det inte finnas fyrverkeriartiklar. Endast attrapper av fyrverkeriartiklar får exponeras på platser som är åtkomliga för andra än försäljningspersonalen.²

I anslutning till fyrverkeriartiklarna ska det finnas brandsläckningsutrustning som är lämplig för att bekämpa mindre bränder i närheten av förvaringen.³ Rekommendationer om effektivitetsklass för brandsläckare finns i de allmänna råden till förvaringsföreskrifterna. Vattensprinkler ersätter inte släckutrustningen.

Det är viktigt att försäljningspersonalen har goda kunskaper om brandsläckningsutrustningen och hur den används vid en brandsläckningsinsats. Personalen bör även kunna larma räddningstjänsten samt ge kunder information om hur de utrymmer butiken.

En försäljningsplats för fyrverkeriartiklar som inte ligger inne i en butik bör ha en naturlig och synlig koppling till en befintlig butik i närområdet för att kunder ska kunna lämna tillbaka felaktiga fyrverkeriartiklar till butiken. Av dessa skäl bör inte ambulerande försäljning tillåtas.

Försäljningspersonalen bör kunna ge kunder råd och information om fyrverkeriartiklarna, säkerhetsbestämmelser och bruksanvisningar samt tydligt informera om vilken åldersgräns som gäller.

Tillståndshavaren och föreståndaren för hantering av explosiv vara är båda ansvariga för säkerheten vid hanteringen av fyrverkeriartiklarna. Föreståndaren och eventuella ställföreträdare ska godkännas av polismyndigheten.⁴

Till hjälp för egenkontroll av försäljningsplatsen och lagerutrymmet för fyrverkeriartiklar finns en checklista i *bilaga 1*.

^{2,3} Se Statens räddningsverks föreskrifter och allmänna råd (SRVFS 2006:10) om explosiva varor,

² 4 kap. 8 §,

³ 2 kap. 12 §.

⁴ Se 36 och 37 §§ förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor.

Försäljningslokal

Fyrverkeriartiklar innehåller eget syre och brand i dessa är därför svår att släcka. Rökutvecklingen från brinnande fyrverkeriartiklar är mycket snabb och kraftig. Kringflygande antända fyrverkeriartiklar kan orsaka sekundära bränder i lättantändligt material på platser utanför försäljningsplatsen.

Vattensprinkler kan inte förväntas ha stor inverkan på brinnande fyrverkeriartiklar, men kan däremot begränsa eller släcka bränder omkring fyrverkeriartiklarna. Generellt bör vattensprinkler inte tillmätas avgörande betydelse när man bedömer om brandskyddskraven är tillgodosedda.

Försäljning av fyrverkeriartiklar är inte lämplig

1. där öppen hantering av brandfarliga varor sker i stor omfattning, t.ex. på bensinstationer, eller
2. i lokaler med stora brandceller och otydliga eller långa gångvägar fram till utrymningsvägar, i lokaler med risk för snabb rökspridning till ovanliggande plan, eller i andra lokaler där konsekvenserna av en brand eller explosion kan bli mycket allvarliga på grund av lokalernas brandtekniska utformning.

Försäljning från fristående barack, container eller liknande bör kunna accepteras från brandskyddssynpunkt. Sådana försäljningsställen bör placeras med tillräckligt avstånd från byggnader, brännbart material, parkerade fordon m.m. för att fyrverkeriartiklarna inte ska antändas om en brand uppstår i omgivningen. Tillräckligt avstånd bör även finnas till entréer och utrymningsvägar så att de inte blockeras.

Vidare bör öppningar i sådana försäljningsställen vara vända bort från t.ex. entréer, utrymningsvägar, skyltfönster eller andra öppningar som leder in till angränsande byggnader.

Försäljningsplats

En försäljningsplats inne i en butik bör inte placeras i direkt anslutning till entréer, utrymningsvägar eller gångar till dessa. Försäljningsplatsen bör heller inte ligga i direkt anslutning till andra öppna ytor där många personer uppehåller sig.

Fyrverkeriartiklar vid försäljningsplatsen bör avskiljas från lättantändligt material så att risken för antändning av fyrverkeriartiklarna blir så liten som möjligt. Avståndet bör därför vara minst 2 meter till lättantändligt material.

Avståndet till brandfarliga vätskor eller gaser bör vara minst 12 meter. Om vätskorna eller gaserna förvaras i ett EI 30-skåp bör avståndet vara 6 meter.

En försäljningsdisk bör vara uppbyggd av obrännbart eller svårantändligt material. Att klä in disken med papper eller tyg som inte är flamskyddsbehandlat är från brandskyddssynpunkt olämpligt.

Lättantändligt material, t.ex. tomkartonger eller annat lättantändligt emballage, bör inte ligga kvar i närheten av försäljningsplatsen.

Om det finns mer än 25 kg nettovikt explosivämne av fyrverkeriartiklar i riskgrupp 1.3 och 1.4 vid försäljningsplatsen, ska den mängd som överstiger 25 kg förvaras i ett utrymme eller skåp med lägst brandteknisk klass EI 30.⁵

Fyrverkeriartiklarna får förvaras i en försäljningslokal endast under den tid då försäljningslokalen är öppen för allmänheten och om fyrverkeriartiklarna hålls under uppsikt och endast är åtkomliga för egen personal.⁶ Under annan tid ska fyrverkeriartiklarna förvaras i lagerutrymmet.

Lagerutrymme

Fyrverkeriartiklar får inte förvaras tillsammans med brännbart material.⁷

Återlämnade fyrverkeriartiklar förvaras lämpligen i ett lagerutrymme åtskilda från övriga fyrverkeriartiklar.

Ett lagerutrymme för fyrverkeriartiklar där det förvaras mer än 25 kg nettovikt explosivämne ska vara utfört i lägst brandteknisk klass EI 30, för att skydda fyrverkerierna från brand utifrån. Ventilationssystemet ska vara konstruerat så att det hindrar brand från att spridas till lagerutrymmet.⁸

Ett fristående lagerutrymme utomhus för fyrverkeriartiklar (t.ex. en container) kan anses ha godtagbart brandskydd, utan att själva lagerutrymmet är utfört i någon brandteknisk klass. Förutsättningarna är att det inom ett avstånd på minst 5 meter runt lagerutrymmet är fritt från brännbart material eller annat (t.ex. fordon) som kan vålla brand och antända fyrverkeriartiklarna i lagerutrymmet.

Om väggen och konstruktionen på en angränsande byggnad är uppförd i lägst brandklass EI 30 samt har en obrännbar utvändig ytbeklädnad, t.ex. tegel, kan skyddet av fyrverkeriartiklarna i det fristående lagerutrymmet anses tillräckligt utan krav på avstånd till den angränsande byggnaden.

^{5, 6, 7, 8} Se Statens räddningsverks föreskrifter och allmänna råd (SRVFS 2006:10) om explosiva varor,

⁵ 2 kap. 11 §,

⁶ 4 kap. 8 §,

⁷ 3 kap. 11 §,

⁸ 2 kap. 11 och 12 §§.

**SRVFS
2008:6**

I 4 kap. i förvaringsföreskrifterna anges vilka mängder fyrverkeriartiklar som får förvaras under olika förhållanden. Om lagerutrymmet är motståndskraftigt mot splitter, kaststycken, tryckvågor och värmestrålning får i vissa fall större mängder förvaras än om lagerutrymmet saknar sådan motståndskraft.

Om fyrverkeriartiklar packas tätt och på så sätt att de fyller ut hela lagerutrymmet kan de i värsta fall massexplodera vid brandpåverkan.

För att undvika risken för massexplosion bör fyrverkeriartiklar förvaras i sina transportförpackningar och packas glesare än 10 kg nettovikt explosivämne per kubikmeter lagerutrymme.

Under ovanstående förutsättningar bör en container anses vara ett utrymme som är motståndskraftigt mot splitter m.m. från konsumentfyrverkerier.

Observera att fyrverkeriartiklar i riskgrupp 1.2 medför särskilda krav på skyddsavstånd och förvarade mängder enligt förvaringsföreskrifterna.

Varje lagerutrymme ska ha ett tillträdesskydd så att obehöriga hindras från att få tillträde till utrymmet.⁹

Om en container används som lagerutrymme utomhus bör åtgärder vidtas för att motverka inbrott. Godtagbara lösningar kan vara att placera containern inom ett inhägnat område eller att installera larm i containern. Larmet bör då anslutas till en larmcentral.

⁹ Se 2 kap. 4 § Statens räddningsverks föreskrifter och allmänna råd (SRVFS 2006:10) om explosiva varor.

Checklista

Följande checklista vänder sig i första hand till tillståndshavaren och dennes personal. Checklistan ska ses som en hjälp i samband med att tillståndshavaren planerar försäljningen samt utför egenkontroll av försäljningsplatsen och lagerutrymmet för fyrverkeriartiklar.

Exempel på frågor

Försäljningsplatsen

- Finns tillstånd för de olika slag av fyrverkeriartiklar som säljs?
- Är samtliga fyrverkeriartiklar på försäljningsstället godkända artiklar?
- Finns varnings- och förbudsskyltar enligt bilaga 3 till förvaringsföreskrifterna?

Förbudsskylt

Varningsskylt

- Finns ett utrymme av minst 2 meter som är fritt från lättantändligt material omkring förvaringen av fyrverkeriartiklarna?
- Används endast attrapper av fyrverkeriartiklar när skyltningen är åtkomlig för andra än försäljningspersonalen?
- Är varorna placerade på sådant sätt i försäljningslokalen att de inte är lätt åtkomliga för andra än försäljningspersonalen?
- Har tomkartonger och annat lättantändligt emballage fraktats bort från försäljningsplatsen?
- Finns brandsläckningsutrustning vid försäljningsplatsen?
- Överensstämmer försäljningsplatsen med placeringen enligt tillståndet?
- Uppfylls övriga villkor i tillståndet?
- Sker utlämning av varor endast till personer som har rätt ålder?
- Är föreståndaren eller dennes ställföreträdare anträffbar?
- Är försäljningspersonalen 18 år eller äldre?
- Har försäljningspersonalen tillräcklig kunskap om fyrverkeriartiklarna samt brandsläckningsutrustningen?

Lagerutrymmet

- Finns det tillstånd för den lagrade mängden?
- Förvaras varorna i det godkända lagerutrymmet?
- Är lagerutrymmet fritt från antändbart material, brandfarlig vätska eller gas?
- Är lagerutrymmet låst och förvaras nycklarna så att obehöriga inte kan komma åt dem?
- Finns det brandsläckningsutrustning i lagerutrymmets närhet?
- Finns det varnings- och förbudsskyltar om brandfarliga och explosiva varor? (Jämför ovan om försäljningsplatsen.)
- Rymmer den totala mängden fyrverkeriartiklar (från försäljningsplatsen och lagret) i lagerutrymmet?